

Зміст

Передмова редактора	5
Загальні питання	
Евстафьев И. Методология системного анализа: теория и практика эколого-эпизоотологического прогноза	6
Загороднюк І. Криптичне різноманіття та зміни поглядів на склад теріофауни	13
Заїка С. Моніторинг популяцій дрібних ссавців пелетковим методом	28
Придатко В. Про вивчення історичного й очікуваного розповсюдження ссавців у Східній Євразії за моделлю EEBIO (GLOBIO)	40
Дослідження фауни та угруповань	
Дребет М., Матвеев М., Тарасенко М. Результаты обліку кажанів Національного природного парку «Подільські Товтри», на зимівлі 2008 року	47
Дулицкий А. Реальные и виртуальные элементы в динамике фаунистического списка млекопитающих Крыма	53
Зоря О. Моніторинг мікротеріофауни Харківської області: підсумки 20-річного циклу спостережень	65
Наглов В. Участие разных видов мелких млекопитающих в циркуляции разных серогрупп лептоспир на Харьковщине	73
Підірка І. Динаміка епізоотії сказу 1998–2009 років у Черкаській області	84
Рошко В., Крон А. Угруповання дрібних ссавців (Micromammalia) в умовах хронічного електромагнітного стресу	88
Товпинец Н., Евстафьев И. Распространение и динамика численности Micromammalia Крыма	95
Дослідження окремих видів	
Бронсков А., Тимошенко В. Распространение и численность суслика малого (<i>Spermophilus pygmaeus</i>) в Донецкой области	107
Зізда Ю. Прижиттєві методи дослідження тварин на прикладі вивірки звичайної (<i>Sciurus vulgaris</i>)	115
Ковальчук О. Лось (<i>Alces alces</i> L.) у складі минулої та сучасної теріофауни Сумської області: зміни чисельності та їх причини	128
Мерзлікін І., Шевердюкова Г. Нові зустрічі кутори малої, <i>Neomys anomalus</i> Cabrera (Insectivora, Soricidae), у Сумській області	135
Парнікоза І., Сесін В., Борейко В. Зубр (<i>Bison bonasus</i> L.) в Україні: історія, сьогодення та перспективи збереження	137
Хоєцький П. Моніторинг ситуацій «людина — ведмідь»	150

Хроніка та інформація

Гашак С. XIV теріологічна школа-семинар: аналіз підсумків роботи (Чорнобиль 2007)	155
Коробченко М. XV Теріологічна школа-семинар «Проблемні види ссавців» (Канів, 2008): звіт про роботу	159
Парнікоза І. Підсумки Року зубра 2009 в Україні	165
Селюніна З. Інформація про XI нараду «Гризуні і середовище» у м. Мишкін (2008)	168
Скільський І., Смірнов Н., Мелешук Л. Всеукраїнська конференція «Сучасний музей. Наукова й експозиційна діяльність»: теріологічний аспект	170
Наглова Г. Жизненный путь Владимира Александровича Наглова (1930–2009)	173
Голенко А. Діяльність Центру реабілітації кажанів при Київському зоопарку в 1999–2009 роках	175
Contents	179

Інформація про попередні випуски Праць Теріологічної школи

Серія «Праці Теріологічної школи» (ISBN 966–02–0692–5) — серія видань Українського теріологічного товариства НАН України, започаткована 1998 року за ініціативою Ради УТТ і вперше презентована на V Теріологічній школі-семинарі (Харків–Гайдари). Всі випуски серії є, як правило, тематичними і видаються з періодичністю в середньому один випуск на рік. Окрім цього, в кожному випуску є розділ коротких повідомлень за поточними темами теріологічних досліджень і розділ хронік та інформацій.

Нижче подано бібліографію перших 10 випусків «Праць Теріологічної школи». Їхній зміст з виходом на pdf-версії усіх статей розміщено в розділі «бібліотека» сайту Українського теріологічного товариства НАН України — www.terioshkola.org.ua.

- Вип. 1. Європейська ніч кажанів в Україні '98 (Київ, 1998. 199 с.)
ISBN 966-02-0693-3
- Вип. 2. Ссавці України під охороною Бернської конвенції (Київ, 1999. 222 с.)
ISBN 966-02-1280-1
- Вип. 3. Кажани України та суміжних країн» (Київ, 2002. 108 с.)
ISBN 966-02-2476-1
- Вип. 4. Хохуля (*Desmana moschata*) в басейні Сіверського Дінця (Київ, 2002. 64 с.)
ISBN 966-02-2476-X
- Вип. 5. Польовий визначник дрібних ссавців України (Київ, 2002. 60 с.)
ISBN 966-02-2642-X
- Вип. 6. Фауна печер України (Київ, 2004. 248 с.)
ISBN 966-02-3635-2
- Вип. 7. Теріофауна сходу України (Луганськ, 2006. 352 с.)
ISBN 966-02-3985-8
- Вип. 8. Фауна в антропогенному середовищі (Луганськ, 2006. 245 с.)
ISBN 966-02-3986-6
- Вип. 9. Раритетна теріофауна та її охорона (Луганськ, 2008. 312 с.)
ISBN 978-966-02-4638-6
- Вип. 10. Моніторинг теріофауни (Луганськ, 2010. 180 с.)
ISBN 978-966-02-4639-3

ПЕРЕДМОВА РЕДАКТОРА

Ідея цього видання сформувалася під час проведення теріологічних шкіл 2007–2009 років, присвячених питанням моніторингу теріофауни (14 теріошкола, Чорнобиль, 2007), проблемних видам (15 Теріошкола, Канівський природний заповідник, 2008) та динаміці популяцій і хижацтву (16 Теріошкола, Поліський природний заповідник, 2009). Особливу увагу в нових дослідженнях науковці приділяють прижиттєвим, зокрема й дистанційним дослідженням ссавців, що не вимагають вилучення тварин з природи.

Моніторинг фауни передбачає ведення і накопичення результатів регулярних польових досліджень, що ведуться заздалегідь продуманою схемою. Особливо важливим є моніторинг в таких центрах дослідження, як природні і біосферні заповідники та стаціонари санепідемулужби. Важливі моніторингові дані накопичуються і на біостанціях університетів. Аналіз таких даних дозволяє виявляти багаторічні зміни складу фауни і окремих угруповань, а при залученні даних з різних територій аналізувати також динаміку ареалів.

Вкрай важливим є моніторинг стосовно раритетної фауни, щодо якої достатні для аналізу дані можуть бути накопичені, як правило, тільки упродовж тривалого часу. Проте не менш важливим є аналіз динаміки популяцій групи «фонових» видів, які складають основу зональних фауністичних угруповань. Багаторічні дані щодо таких груп також дозволяють виявити певні невідповідності зміни у рівнях їхньої чисельності та поширення, а в низці випадків і виявити закономірності, які неможливо спостерігати без аналізу багаторічних рядів даних.

Матеріали, що надійшли до цього випуску *Праць*, згруповано у чотири розділи: «Загальні питання» (4 праці), «Дослідження фауни та угруповань» (7 праць), «Дослідження окремих видів» (6 праць) і «Хроніка та інформація» (7 повідомлень), разом 24 матеріали. Цей вагомий обсяг включає праці, пов'язані з вивченням заповідних фаун, моніторингом угруповань у вогнищах зоонозів, дослідженням особливостей регіональних фаун, аналізом багаторічних рядів даних щодо чисельності популяцій та видового складу угруповань. У останньому розділі представлено матеріали про конференції та біографії колег.

Цей випуск *Праць* Теріологічної школи є останнім в ряду наших видань, що мають статус неперіодичних подовжених видань з відповідним ISBN. З наступних випусків планується перехід видання на щорічник, тобто періодичне видання, в якому випуски отримають статус томів, з продовженою нумерацією: наступний випуск буде датований 2012 роком і матиме позначення «Том 11». В ньому будуть вміщені матеріали, що стосуються переважно вивчення мінливості та діагностики ссавців. Подальші випуски планується робити переважно без тематичної спеціалізації, і вони включатимуть матеріали з різних напрямків поточних досліджень колег. Заявка на отримання ISSN (універсального міжнародного цифрового коду періодичного видання) для «Праць Теріологічної школи» вже відправлена.

При підготовці цього видання важливою була постійна співучасть колег, які взяли на себе турботи з реєстрації видання, контактів з авторами та збором коштів на поліграфічні витрати, зокрема Марини Коробченко, Олени Годлевської та Елеонори Король. Дякую Катерині Івановій за допомогу з вирішенням низки питань, пов'язаних з друком видання. Дякую всім авторам цього видання за надіслані матеріали та високий рівень рукописів, що значно спростило редакторські зусилля і зробило роботу з рукописами приємною задачею.

*Ігор Загороднюк,
упорядник та науковий редактор видання*